

LBRIS

We know
books

Episcop GRIGORIE GRABBE

Sf. TEOFAN ZĂVORĂTUL

Sf. VASILE CEL MARE

Sf. GRIGORE DIN NAZIANZ

*Educația
creștin-ortodoxă
a copiilor în zilele noastre*

Traducere din limba engleză
de Mihai-Silviu Chirilă

Prefață
de Ninel Ganea

ANACRONIC

<i>Prefață</i> de Ninel Ganea	5
Educația creștin-ortodoxă a copiilor în zilele noastre EPISCOP GRIGORIE GRABBE	15
Calea spre mântuire (fragment) SF. TEOFAN ZĂVORĂTUL	57
Cuvântare către tineri despre dreapta folosire a literaturii grecești SF. VASILE CEL MARE	69
Discurs funerar despre Marele Sfânt Vasile, episcop al Cezareei din Cappadocia (fragment) SF. GRIGORE DIN NAZIANZ	97

*Educația creștin-ortodoxă
a copiilor
în zilele noastre*

Episcop GRIGORIE GRABBE

Traducere după Protopresbiter G. Grabbe, *Orthodox-Christian Education of Children in Our Days*, Holy Trinity Monastery, Jordanville, N.Y., 1960.

*Pentru noi, toate celelalte ar trebui să fie
pe planul al doilea față de preocuparea față de copii
și de creșterea lor în educația și învățătura Domnului.*

Sfântul Ioan Gură de Aur

Citim zilnic în ziarele noastre despre crime comise de tineri. Violență, omorârea de către adolescenți a propriilor părinți, frați și surori – acestea nu au fost niciodată comise în asemenea grad ca în vremurile noastre.

Îmi amintesc de o crimă care a șocat în mod special.

Patru tineri au găsit pe o bancă, într-un parc, o persoană pe care nu o mai întâlneau niciodată. L-au atacat fără niciun motiv, l-au bătut crunt, i-au ars picioarele cu țigări, l-au torturat și, în cele din urmă, l-au înecat.

Au comis această crimă datorită unui soi de perversitate a firii lor, căutând senzații tari. Au mers în parc cu intenția clară de a căuta o jertfă pentru sadismul lor.

Desigur, a apărut suspiciunea că ar fi anormali din punct de vedere mintal. Totuși, ziarele au relatat că, sub aspectul exterior, acești tineri erau perfect normali. Nu erau dependenți de droguri, nu proveneau din dezmoșteniți ai societății, ci se pare că erau copii din familii complet normale, bine situate.

Părinții vorbeau despre ei ca despre băieți buni,

dezvoltarea lor mentală era considerată în școală a fi peste limita medie.

De unde un astfel de sadism, de unde o astfel de cruzime criminală, irațională?

Starea duhovnicească a generației tinere, la care observăm un număr crescând de astfel de manifestări, are ceva terifiant.

Într-o carte care descrie realități uluitoare, *1 000 000 de delincvenți* (scrisă de Benjamin Fine, The World Publ. Co., 1955), se dau cifre îngrozitoare referitoare la infractori, cei mai mulți dintre ei minori și adolescenți.

În 1952, 400.000 de astfel de delincvenți se aflau în stare de urmărire penală. Între 1948 și 1953, numărul lor a crescut cu 45%. Potrivit calculelor autorului, dacă creșterea criminalității va continua în acest ritm, în 1960 ar putea exista deja 750 000 de procese, iar dacă adăugăm la acestea și cazurile care nu ajung la tribunal, numărul minorilor infractori ar putea atinge cifra amenințătoare de 2 250 000 de persoane. Recent, ziarele au relatat că într-o Comisie a Senatului de la Washington s-a anunțat că între 1948 și 1957 numărul copiilor din Statele Unite a crescut cu 25%, în timp ce numărul tinerilor acuzați de ceva în cadrul unor procese a crescut cu aproape 15%. În 1957, 603 000 erau în procese. „Ne apropiem rapid de vremea în care vor ajunge 2 000 000 în procese pentru delincvenți”, a spus senatorul Hennings (*The New York Times*, 13 februarie 1959). Aceste cifre ar trebui să li se adauge tinerii cu formație morală schilodită, care suferă și îi fac și pe alții să sufere, chiar dacă nu au fost prinși în activități infracționale de competența autorităților polițienești.

Cum și sub influența cui cresc acești nefericiți tineri?

Nu putem să nu căutăm răspunsurile în condițiile de

mediu și în direcția și metodele educației contemporane.

Niciodată nu s-au scris atâtea cărți și articole despre educația tinerilor și despre psihologia lor precum se scriu în zilele noastre.

Se încearcă abordarea copiilor pornind de la o cunoaștere completă a naturii lor, atât din punct de vedere fizic, cât și psihic. Se realizează nenumărate investigații ale psihologiei copiilor, li se analizează toate calitățile și stadiile de dezvoltare, cu speranța rezolvării, în acest mod, a problemei creșterii unei generații sănătoase din punct de vedere spiritual.

Însă există prea multe școli de gândire în domeniul pedagogiei, al psihiatriei și, acum, al psihanalizei populare. Și, se pare, cu cât încearcă specialiștii mai mult să descopere modalități mai bune de a educa copiii, cu atât aceștia din urmă provoacă motive de alarmă în societate.

Din nefericire, influența fondatorului psihanalizei, Sigmund Freud, marchează, într-o măsură mai mare sau mai mică, toate teoriile contemporane. De aceea, trebuie să spunem câteva cuvinte despre el.

Când Freud a început, în a noua decadă a secolului al XIX-lea, să publice rezultatele lucrării sale de investigație, acestea li s-au părut multora un fel de revelație. Mulți au crezut că a descoperit o cheie cu care să deschidă calea spre o înțelegere și o investigare cu orice chip a majorității psihonevrozelor, poate chiar a tuturor tulburărilor psihice.

Freud era ateu. Ar trebui să fie destul de evident că acest lucru i-a limitat înțelegerea problemelor spirituale. Multe lucruri nu le-a văzut, nu a fost capabil să le vadă sau nu a dorit să le vadă. În alte situații, a văzut lucrurile într-o oglindă mincinoasă, chiar dacă a încercat, probabil cu adevărat, să fie un savant obiectiv.

Psihanaliza, pe care el a întemeiat-o, își are originea în presupunerea că toate dificultățile legate de societatea înconjurătoare care apar pe parcursul unei vieți de om se bazează pe un conflict interior neexprimat, situat la nivel subconștient.

Aici, prin urmare, este necesar să clarificăm și să explicăm ce anume se înțelege în psihanaliză prin termenul subconștientului.

Gândirea umană se desfășoară la două niveluri: cel conștient și cel inconștient. Între cele două nu există o graniță definită. Grafic, acest lucru se reprezintă printr-o linie care împarte creierul în două părți – cea superioară și cea inferioară. În partea superioară a creierului, sau conștientă, se concentrează tot ce este necesar pentru a conduce activitatea curentă a persoanei umane, iar rezultatele experienței vieții trec în domeniul subconștientului, de unde intră din nou, când este necesar, în partea conștientă a creierului, prin asocieri de idei și amintiri. De aceea, subconștientul este ca un uriaș depozit de experiență și sentimente care au fost scrise în cartea vieții unui individ. Toate percepțiile, toate emoțiile trăite, toate ideile, raționamentele și acțiunile duse la îndeplinire sunt întipărite acolo exact și în detaliu, ca pe banda unui casetofon sau ca pe filmul dintr-o cameră de filmat. Am vorbit despre acest lucru mai detaliat în articolul meu „The Orthodox Family under Contemporary Conditions”.

Deși psihanaliza conține cuvântul „suflet” în terminologia sa, aceasta își concentrează cercetarea pe funcțiile creierului; noi știm, desigur, că acesta este legat în mod tainic de un suflet invizibil, care alcătuiește o parte a personalității noastre. Ar trebui să nu punem la îndoială că mare parte din ceea ce psihiatrii leagă de funcțiile

părții subconștiente a creierului, aparține sufletului, și nu numai, sau nu atât de mult, creierului.

Când cineva este hipnotizat, părții conștiente a creierului i se induce somnul și devine inactivă, iar hipnotizatorul însuși o înlocuiește, ca să spunem așa, oferind părții subconștiente a creierului, care nu doarme niciodată, diferite sugestii, aceasta, la rândul său, transmițându-le diferitelor organe ale activității motorii și ale simțirii.

Prin supunerea de bună voie lui Dumnezeu și prin rugăciune constantă, săvârșită nu numai conștient, ci și subconștient (*i.e.* „rugăciunea minții sau interioară a lui Iisus Hristos”), ascetismul ortodox se concentrează asupra domeniului subconștient al experiențelor, ideilor și simțirilor harului, făcând astfel ca ascetul să fie unificat din punct de vedere interior în strădania sa către Dumnezeu.

Dar tărâmul subconștientului poate fi, de asemenea, ca să zicem așa, depozitarul experiențelor și sentimentelor păcătoase, cu care sufletul și conștiința, ghidate de anumite principii (idealuri) morale clare, nu se pot împăca pe deplin. Și mai mult, în interacțiunea dintre cele două părți ale creierului, se poate întâmpla și fenomenul opus: când binele, care locuiește în suflet și subconștient, se luptă cu mișcările păcătoase ale gândului conștient înainte ca omul să accepte păcatul pe care acesta din urmă i-l sugerează.

Această luptă interioară ar putea conduce la consecințe devastatoare în sufletul omului, mai ales dacă păcatul îi deschide diavolului o formă de a controla gândul omului, lucru pe care îl numim posedare de către diavol și pe care, desigur, psihiatrții pozitiviști nu îl recunosc ca atare. Rezultatele conflictului interior sunt manifestările

anormale, obiectele investigației psihiatrilor, cărora Freud le-a dezvăluit, ca să zicem așa, existența în om a tărâmului subconștientului.

În vremurile noastre, cauza acestui conflict este cel mai adesea atribuită reprimării pornirilor sexuale.

Într-adevăr, lupta cu astfel de porniri este domeniul în care se petrec cele mai multe astfel de nenorociri. În creștinism, această luptă este inspirată de străduința de a păstra curăția morală și duhovnicească, fără de care este imposibilă unirea cu Dumnezeu.

Prin rugăciune, dragoste și muncă, pentru slava lui Dumnezeu, instinctele noastre fizice sunt, ca să zicem așa, transfigurate. În plus, abstenența este, în viața noastră, un instrument indispensabil pentru iluminarea firii noastre, dacă este practică de bună voie și în numele iubirii pentru Dumnezeu.

În afara acestei iubiri, abținerea de la patimi (porniri) se dovedește a fi o lege impusă, externă, o regulă inexorabilă a decenței, devenind o povară grea pentru oameni.

Psihanaliza privește adesea abstenența numai din acest ultim punct de vedere. Fără a se angaja în evaluarea patimilor, psihanaliza își propune ca scop înlăturarea suferinței cauzate de lupta interioară a omului, calmarea sa, împăcarea sa cu patima care trăiește în el, indicându-i un mod în care ar putea trăi netulburat în societate fără a-i încălca legile exterioare ale buneicuvinței, însă, în același timp, fără a judeca propriile patimi sau a renunța la ele.

Depășirea patimilor și a păcatului este considerată necesară doar în măsura în care persoana posedată de ele face rău, în mod anormal, altora sau propriei sănătăți. De aici rezultă, prin urmare, că patimile nu sunt supuse extirpării. Limitarea satisfacerii lor este determinată

esențialmente nu atât de principiile morale mai înalte, cât de considerații practice.

Psihanaliza susține viața condusă de instincte, reprimarea acestora fiind, în viziunea sa, anormală, amenințând să dea naștere unor conflicte interioare periculoase.

De aici rezultă susținerea predării la copii, de timpuriu, a fiziologiei sexuale și încurajarea manifestărilor timpurii ale relațiilor amoroase între tineri băieți și fete, ceea ce îi determină pe mulți părinți înțelepți să-și manifeste nemulțumirea.

Această susținere este rezultatul prezumției că, mai devreme sau mai târziu, patimile îl vor conduce obligatoriu pe om. De aceea, pentru a-l apăra de o dezvoltare prea furtunoasă a lor, se consideră necesar obișnuirea sa graduală și cât mai de timpuriu posibil în viață cu domeniul în care aceste patimi se inflamează de obicei. În realitate, dacă făcând acest lucru este atins un astfel de scop, din punctul de vedere moral creștin, copiii nu beneficiază, ci sunt prejudiciați, pentru că iau cunoștință de timpuriu cu păcatul, iar fecioria le rămâne necunoscută.

Pentru clarificarea problemelor legate de subiectul actualii scrieri, nu e necesar să ne adâncim și mai mult în domeniul destul de morbid al psihanalizei.

Oferind o descriere generală a scopurilor pe care și le formulează, am abordat acest domeniu doar pentru a clarifica dacă poate sau nu sluji ca mijloc real de restaurare a sănătății duhovnicești-morale a omenirii. Desigur, în esență, răspunsul trebuie să fie negativ. Totuși, studiind natura umană, psihanaliza dezvăluie, prin diferitele sale teorii, anumite date care ne sunt de folos.

Mai întâi, trebuie să observăm că până și ateul Freud a dezvăluit în mod științific prezența în oameni a unui tip